EVRENSEL
DEĞERLER

İNSANLIĞIN
ORTAK DEĞERLERİ

KÜTÜPHANE KÜLTÜRÜ

SELÇUK AYDİN

Kütüphaneler; geçmişin bilgi birikimini ve kültür mirasını geleceğe taşıyan köprülerdir!

EVRENSEL
DEĞERLER

İNSANLIĞIN ORTAK DEĞERLERİ

KÜTÜPHANE KÜLTÜRÜ

YAZAR
SELÇUK AYDİN

YAYIN KURULU
AYHAN KÜÇÜK
PROF. DR. SÜLEYMAN KIZILTOPRAK
HÜSEYİN TÜRKAN
ERCAN ÖZTÜRK
SEMİHA KAYA

HUKUK DANIŞMANI
AV. MUSTAFA DEMİRAL

GRAFİK-TASARIM
M. EDİZ ALTINDİŞ

ISBN
978-605-06520-6-2

YAYINCI SERTİFİKA NO.
47242

BASKI
ÜMİT MATBAACILIK / İSTANBUL

İLETİŞİM
Selman-i Pak Cd. Şeyh Yokuşu Sk.
No: 6/4 Üsküdar / İstanbul
Tel: 0 216 341 15 88
Whatsapp: 0 552 392 50 60
www.evrenseldegerler.org.tr
info@evrenseldegerler.org.tr

evrenseldeger evrenseldegerlerdernegi evrenseldegerler

© Tüm yayın hakları Evrensel Değerler Derneği'ne aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. (2020)

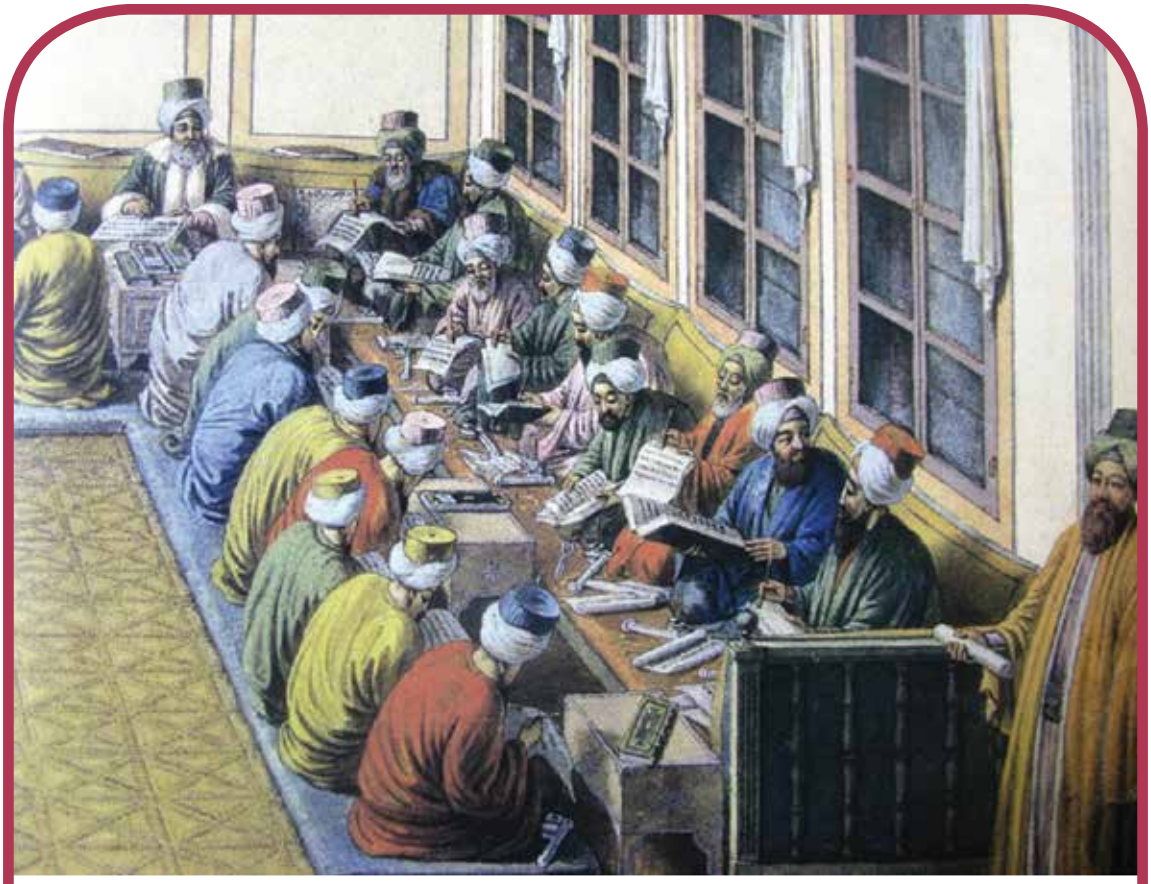

Kültür tarihimizin en önemli kaynaklarından olan el yazmaları, kütüphanelerimizin nesilden nesile aktarılan en değerli hazineleridir. Ulusumuzun kültür ve bilgi birikiminin temelini oluşturan bu eserler geçmiş ile gelecek arasındaki köprüyü kuran büyük bir tarih mirasıdır. İnsanlığın ortak mirası olan bu eserler bilim, sanat ve kültür araştırmaları konusunda en güvenilir kaynaklardır.

Bir ulusun kimliğini oluşturan ve yaşatan unsurlar olarak o ulusun kültür, bilim ve sanat anlayışını yansıtan yazılı kaynaklar en başta gelir. Ülkemiz çok eskilere dayanan bir geçmişe sahiptir. Tarih boyunca çeşitli kültür ve sanat eserleri oluşturulmuş; bu eserlerden birçoğu günümüze kadar varlığını sürdürebilmiştir. Bu eserlerden kimileri mimari eserler gibi sabit özellikler arz ederken, kimisi de el yazması eserler gibi taşınabilir nitelik göstermektedir. Ülkemizde ki el yazması eserler Türkçe, Arapça, Farsça ve nadir olarak diğer dillerde yazılmıştır. Türkiye toprakları içinde bulunan kültür merkezi durumundaki şehirlerde kurulmuş kütüphanelerde çok sayıda yazma eser bulunmaktadır. Artık bu eserlerimiz kayıt altına alınmaya başlanmıştır…

(Bekir Şahin, "Kültürümüzün Kaynağı Yazma Eserler", Nimet Bayraktar'a Armağan, s. 153.)

İÇİNDEKİLER

Takdim...6

KÜTÜPHANE NEDİR? 8
TARİH BOYUNCA KÜTÜPHANELERİN DOĞUŞU ve GELİŞİMİ 10
Kitap, Kültür ve Kütüphane Medeniyeti 10
KÜTÜPHANE TÜRLERİ ve KÜTÜPHANECİLİK İLE İLGİLİ KAVRAMLAR 14
Kütüphane Türleri 14
Kütüphane ve Kütüphanecilik İle İlgili Sık Kullanılan Kavramlar 16
Değişen Kütüphaneler 20
DEĞELENDİRME ve ÖNERİLER 22
KAYNAKÇA 26

TAKDİM

Yazının icadıyla başlayan süreçte ortaya çıkan ve medeniyet tarihi kadar kadim geçmişe sahip olan kütüphaneler, insanoğlunun tarih boyunca ürettiği bilimsel ve kültürel birikimlerin gelecek kuşaklara aktarıldığı köprü kurumlardır. Ait oldukları toplumlar kadar tüm insanlığın da ortak hafızası olan kütüphaneler, hem yerel hem de evrensel anlamda eğitim, bilim ve kültürel varlıkların korunması ve geliştirilmesi hem de halkın kültürel yaşama katılmasında önemli rol oynamaktadır. Tarihin ilk dönemlerinden beri bilginin toplanması, korunması ve kullanıma sunulması gibi temel amaçları gerçekleştiren kütüphaneler, toplumsal ve teknolojik gelişmelerle hizmet ve koleksiyonlarını çeşitlendirerek günümüzde farklı türler altında faaliyet göstermektedirler. İslam medeniyetinde de eğitim ve bilim hayatı başta olmak üzere bilgi odaklı toplumsal etkinliklerin desteklendiği kurumlardan biri olarak öne çıkan kütüphaneler, altın çağını yaşadığı dönemlerde sadece ilim ehlinin değil, toplumdaki fertlerin bilgi birikimini arttırıp kendini yetiştirmelerine imkân tanıyan, okuma ve araştırma faaliyetlerinde bulunmalarını sağlayan merkezler haline gelmişlerdir. Konunun kavramsal ve tarihsel gelişimi ile ele alındığı bu çalışmada kütüphanelerdeki dönüşüm, yenilikçi hizmetler odağında değerlendirme yapılmış ve kütüphanecilikte gelecek tasavvuru hakkında önerilerde bulunulmuştur.

"İnsanlığın Ortak Değerleri" üst başlığını taşıyan seri yayın çalışmamızda, komşuluk, gönüllülük, saygı, temizlik, nezaket, misafirperverlik, dayanışma, dürüstlük, fedakarlık, merhamet, vefa ve paylaşma gibi birçok değer bütüncül bir bakış açısıyla bir araya getirilmektedir. Çalışmaya konu olan değerler tarihsel süreçleri, farklı kültür ve medeniyetlerdeki yansımaları, modern dönemde uğradığı değişim ve dönüşümler bağlamında ele alınmakta, söz konusu değerlerin canlı bir şekilde yaşatılmasında bugüne ilişkin somut öneriler getirilmektedir.

Kitap okumanın en kolay yolu kütüphaneye gitmektir. Orada çok çeşitli kitaplar görür ve beğendiğimizi okuyabiliriz. Hatta istediğimiz kitabı ve almamız da mümkündür. Herkese ödünç kitap verildiğini biliyoruz. Bazı şehirlerde okuyucunun ayağına kadar kitap götüren gezici kütüphaneler bile vardır. Sağlanan bütün bu imkânlar karşılığında herhangi bir ücret alınmamaktadır. Bu demektir ki kütüphaneler yoluyla istediğimiz kadar kitabı hiç para harcamadan okuyabiliriz.

Ancak, kendi evimizde çok sevdiğimiz kitaplardan oluşan bir kitaplığımızın olmasını da istemez miyiz? Elbette isteriz. O halde, bir taraftan da kendimizi biriktirdiğimiz harçlıklarla kitap satın almağa alıştırmalıyız, en iyi dostumuz olan kitapları, yalnız kütüphane raflarında görmekle kalmayıp, kendi odamızın bir köşesinde onlara devamlı bir yer ayırmamız ne kadar iyi olur.

(Ş. Nail Bayraktar, "Kitapları hem okuyalım hem koruyalım" Nail Bayraktar'a Armağan -2, s.136.)

KÜTÜPHANE NEDİR?

İnsanoğlu yaradılışından beri varlığını sürdürmek için bilgiye ihtiyaç duymuş, karşılaştığı her yeni durum ve bunun sonucunda edindiği tecrübelerle kişisel ve toplumsal yaşantısına yön vermiştir. Hem kişisel hem de toplumsal anlamda hayatı kontrol edebilmenin ve gelişmenin en önemli aracı olarak kabul edilen bilgi, insanlık tarihinin en önemli dönüm noktası olan yazının icadı ile birlikte ağaç kabukları, madenler, kil tabletler ve benzeri bilgi taşıyıcıları ile kayıtlı hale getirilmeye başlanmıştır.

Yazılı kültürün oluşması ile birlikte bilginin toplanması, düzenlenmesi ve korunması ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla kurulan tablet evleri ve arşivler, insanlığın ortak mirası olan bilginin gelecek kuşaklara iletilmesinde önemli bir rol üstlenecek olan kütüphanelerin öncül kurumları olarak ortaya çıkmışlardır. İlk örnekleri devlet işleyişinde üretilen, yazışmalar, antlaşmalar, kanunlar ve yönetmelikler gibi belgelerin arşivlendiği mekânlar olarak ortaya çıkan kütüphaneler, günümüze kadar gelen tarihsel süreçte farklı isimlerle adlandırılmış olsa da bilginin kullanım amaçlı saklanması ve gelecek kuşaklara iletilmesi işlevini yerine getiren kurumlar olarak her dönem ilgi görmüşlerdir.

Dilimizdeki söyleniş biçimiyle Arapça "kitaplar" anlamına gelen "kütüp" kelimesi ile Farsça "ev" anlamına gelen "hane" kelimesinin birleşiminden oluşan ve "Kitaplar Evi" olarak tanımlanan kütüphane kavramı, Arapçada "maktaba" Farsçada "kitabhane" olarak geçmektedir. Kavram, batı dillerinde de aynı anlama gelen ve yaygın olarak kullanılan "bibliothek" ve "library" terimleri ile ifade edilmektedir.

Bütün kültürlerde aynı amaca hizmet eden kurumlar olarak öne çıkan kütüp-

haneler için literatürde çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Kütüphanelerin amaçlarından kullanıcı profiline, türünden koleksiyon içeriğine kadar çeşitli özellikleri göz önünde bulundurularak yapılan bu tanımlar, "kitapların korunduğu mekânlar" ifadesindeki en basit nitelemeden, günümüzdeki teknolojik gelişmelerle şekillenen, çok yönlü hizmetlerin sunulduğu "yaşayan kütüphaneler" kavramına kadar geniş bir yelpaze oluşturmaktadır.

Oldukça sade ama bir o kadar da kapsayıcı bir tanım olan ve kütüphaneyi "Bir kenarında kütüphane dermesi, diğer kenarında kütüphane kullanıcısı ve tabanında da derme-kullanıcı ilişkisinin yer aldığı bir üçgen." (Shera, 1972: 205-206; akt. Yılmaz, 2019a: 8) olarak ifade eden niteleme bu tanımlardan biridir.

Bir başka tanımda ise kütüphane, "Toplumun bilgiye olan ihtiyacını karşılamak için her türlü bilgi kaynağını edinen, belirli kurallara göre düzenleyen ve kullanıcı hizmetine sunan toplumsal kurumlardır." (Çakın, 1986: 10) şeklinde ifade edilmiştir.

Ülkemiz kütüphanecilik literatüründe bilinen tanımlardan birine göre ise kütüphaneler; "Belirli ve sınırlı bir çevrenin veya tüm toplumun yararlanması için; yazılı, basılı, görsel-işitsel ve çizgisel her türlü yayını toplayan, düzenleyen, en verimli yararlanma ortamını sunacak araçları ve yöntemleri kullanarak çevresindekilere ulaştıran kuruluşlardır." (Baysal, 1992: 7)

Bu tanımlamalarla birlikte, geçmişten günümüze yaşanan gelişmelerin ışığında kütüphane kurumu da değişmeye ve dönüşmeye başlamış, gerek koleksiyon türleri gerekse hizmetlerdeki çeşitlilik yeni ifadelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bu anlamda kütüphaneler, "Danışma, ödünç kitap, araştırma ve ders çalışma gibi klasik hizmetlerin dışında, bünyelerinde gerçekleştirdikleri birçok faaliyetle toplumun günlük hayatında yer alan, kelimenin tam anlamıyla hizmet verdiği insanlar gibi yaşayan, içerisinde yaşanılan, okul/iş-ev gibi yaşam olanlarının yanında, üçüncü bir mekan olarak değerlendirilen, hayatın merkezinde yer alan toplumsal alanlar, yaşayan kütüphaneler" (Yılmaz, 2019b: 18) olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

TARİH BOYUNCA KÜTÜPHANELERİN DOĞUŞU ve GELİŞİMİ

Tarihte bilinen ilk kütüphaneler Mezopotamya'da kurulmuştur. MÖ 3000'li yıllara dayanan ve insanoğlunun dil, din, tarih, kültür ve bilgi birikimlerini kayıtlı bilgi yoluyla koruma ve geleceğe aktarma gayretinin ürünü olan küçüklü büyüklü ilk oluşumlar, bu bölgede medeniyet kurmuş, Sümer, Asur, Babil krallıklarına ait arşiv-kütüphane formundaki yapılar idi. Bunları eski Anadolu, Yunan, Roma ve Mısır'da bulunan önemli imparatorluk kütüphaneleri takip etmiş, Endülüs'ten Bağdat'a uzanan kütüphaneler ile Müslümanlar da dünya bilim ve kültür hayatına katkılarda bulunmuşlardı.

Kitap, Kültür ve Kütüphane Medeniyeti

İlk emri oku olan ve ilk inen ayetten itibaren, insanları öğrenmeye teşvik eden İslamiyet, ilme ve alimlere büyük önem vermiş; "İlim öğrenmek kadın-erkek her Müslümana farzdır." (İbn Mace, Mukaddime, 17) hadis-i şerifi ile de bizlere önemli sorumluluklar yüklemiştir. Dünya görüşünü ve hayatın akışını bu temellere dayandıran Müslümanlar, İslamiyet'in ilk dönemlerinden itibaren öğrenme, öğretme, araştırma, telif ve tercüme gibi ilmî faaliyetlere girişmişler, kitap okumanın ve kitaba sahip olmanın önemine vurgu yapan eserler meydana getirmişlerdir. (Cüneyd, 2009: s. 9)

İslam dünyasındaki bu gelişmelerin yaşanmasında kuşkusuz milletlerarası etkileşim ve bilgi aktarımının büyük önemi vardır. Komşu ülkelerle ve kültürlerle etkileşimde olan Müslümanlar, Çinlilerden kağıt yapımını öğrenmişler, Mısırlıların kitap cilt yapım tekniklerini geliştirerek bu alanda güzel örnekler vermişlerdir. Telif ve tercüme faaliyetleri ile matematik, fizik, kimya, astronomi, biyoloji gibi

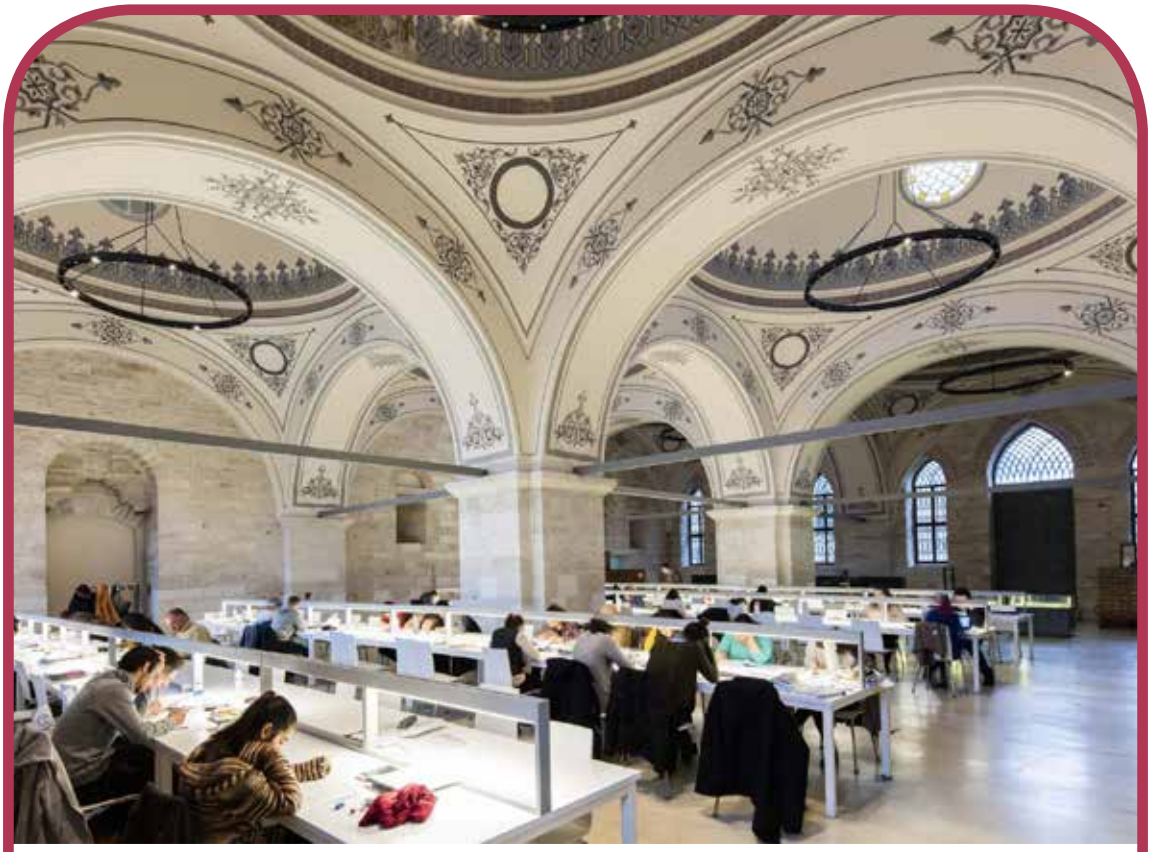

Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nin adını "Kedili Kütüphane"ye çıkarmıştı. Bilgisi ve milletlerarası şöhreti ona bir çeşit dokunulmazlık kazandırmıştı; devetüyü renginde haydarisi, keçe külahı, uzun boyu, derin mavi gözleri ve beyaz sakalıyla hem güzel hem heybetli görünen bir adamdı.

Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nden söz açılırda "Hâfız-ı kütüb" İsmail Saib Efendi hatırlanmaz mı? Aslında bu kütüphanenin ilk hâfız-ı kütüb'ü Hoca Tahsin Efendi'ydi. Onun ölümünden sonra yerine tayin edilen İsmail Saib Efendi, aralıksız kırk üç yıl sürdürdüğü bu görevi sırasında adını "Kedili Kütüphane"ye çıkardığı Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ni şarkiyatçıların uğrak yeri haline getirdi.

1934 yılında soyadı kanunu çıkınca "Sencer" soyadını alan İsmail Saib Efendi bir medreseliydi ve Umumi Kütüphane'de hâfız-ı kütüb'lük görevini sürdürürken çeşitli medreselerde Arapça ve Arap Edebiyatı okutmuş, Bayezid Camii'nde de dersiamlık yapmıştır. Evet o bir "sarıklı"ydı ama tıp, eczacılık, ve hukuk mekteplerine devam ederek bu alanlarda da geniş bilgi sahibi oldu. Amacı diploma almak değil, kütüphanecilik hizmetini en iyi şekilde yürütebilmekti.

(Beşir Ayvazoğlu, "Bir Efsane: Hafızıkütüb İsmail Saib Efendi" Türk Edebiyatı, Sayı 429, s.9.)

disiplinlerde çok sayıda eserin meydana getirildiği bu dönemdeki çalışmalar İslam bilim ve kültür dünyasında önemli gelişmelerin yaşanmasına yol açmışlardır. (Erünsal, 2018: s.23)

Bilim ve kültür alanında yaşanan bu gelişmeler kütüphanelere de yansımıştır. Benzer süreçlerde olduğu gibi İslam dönemi kütüphaneleri de bilginin yazılı olarak üretilip çoğaltıldığı dönemle birlikte ortaya çıkmaya başlamıştır.

İlk İslam kütüphanelerinin Emeviler Dönemi'nde (661-750) aynı zamanda birer eğitim kurumu işlevi de gören mescitlerde oluşturulduğu, bununla birlikte dönemin önemli âlimlerinin de evlerinde şahsî kütüphaneler kurdukları bilinmektedir. Sonraki yüzyılda Dar'ül Hikme ve Beytü'l Hikme ismiyle bilinen eğitim kurumlarında yer alan kütüphaneler, yapılan telif ve tercüme faaliyetleri ile zengin koleksiyonlara kavuşmuş, bilim adamları ve öğrencilere açık olan kütüphaneler zamanla halka da açık hale getirilerek, bünyelerinde kütüphaneci ve müstensih gibi özel kadrolar oluşturulmuştur. (Erünsal, 2008: s.2-3)

İslam medeniyetinin yükselmeye başladığı bu tarihlerden itibaren birçok İslam ülkesinde özel ve genel kütüphaneler kurulmuştur. Gerek yöneticilerin gerekse eğitim kurumlarının himayelerinde kurulan ve hizmet veren kütüphaneler, dönemin bilim ve kültür hayatına önemli katkılar sunmuşlardır. Başlangıçta kişisel ilgi ve gayretlerle oluşan kütüphaneler, genelde İslam kültürünün önemli bir kurumu olan vakıflar kanalıyla camiler, medreseler, hanlar ve hastaneler gibi önemli sosyal yapılar içerisinde varlıklarını sürdürmüşlerdir.

Hem İslam dinine hem de Endülüs'e "Kitap ve Kütüphane Medeniyeti" vasfı kazandıran, Endülüs kütüphaneleri, dönemin önemli âlimlerine ve onların yazdığı birbirinden değerli, ciltler dolusu kitaba ev sahipliği yapmıştır. Kitap, kütüphane ve ilim adamlarının oldukça ilgi gördüğü bu topraklarda, ilimle uğraşmak bir ayrıcalık olarak kabul edilmiştir. Öyle ki ünlü coğrafya bilgini Ebû Ubeyde el-Bekrî'nin kitaplarını pahalı kumaş kılıflarda sakladığı, insanların "kaba ve kültürsüz" kimseler olarak anılmamak için evlerinde küçük kitaplıklar oluşturdukları dile getirilmiştir. Endülüs'ün yıkılışı ile birlikte, sadece Gırnata'da 1 milyona yakın kitap yakılmış; özelde İslam dünyasının genelde de insanlığın bilimsel ve kültürel mirası geri döndürülemez biçimde yok edilmiştir. 1903 Nobel ödüllü Fransız fizikçi Pierre Curie'nin "Endülüs Müslümanlarından bize 30 kitap kaldı, bunlarla atomu parçalayabildik. Eğer yakılan bir milyon kitabın yarısı kalsaydı çoktan uzayda galaksiler arasında geziyor olacaktık." şeklindeki açıklaması konunun önemi ve kaybın boyutlarını göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Müslümanlar Endülüs'te olduğu gibi, 8-15. yüzyıllar arasında Kuzey Afrika'dan Orta Doğu'ya, Asya'dan Anadolu'ya kadar her yerde kütüphane kurma geleneklerini devam ettirmişlerdir.

Selçuklu Veziri Nizam'ül-Mülk tarafından kurulan ve devletin bilim ve eğitim alanındaki ilerlemesinin nedeni olarak gösterilen Nizamiye Medreseleri'ndeki kütüphaneler bu geleneğin en önemlileri olarak öne çıkmışlardır. Bağdat, Basra, Belh, Herat, İsfahan, Merv, Musul, Nişabur ve Rey gibi çeşitli şehirlerde kurulan bu kütüphaneler, ilim ve düşünce hayatının gelişmesine ortam hazırlamış aynı zamanda eğitim kurumları olarak da hizmet vermişlerdir. Sayı ve içerik bakımından önemli zenginliğe ulaşan bu kütüphanelerde, dönemin önemli ilim adamları hazin (kütüphaneci) kadrosu ile görev yapmışladır. (Candan, 2013: s. 110)

Endülüs kütüphanelerinin yaşadığı talih-

sizliği doğuda savaş ve istilalar ile yaşayan İslam kütüphaneleri, savaşlar sonucu yaşanan yağmalamalar sebebiyle zengin koleksiyonlarını koruyamamışlardır.

Osmanlı dönemine çok azı aktarılabilen bu zengin mirasın, 19. yüzyılın sonlarında yapılan bir sayımda yüz elli bin civarında olduğu tespit edilmiştir. Kayıtlı ilk kütüphane bilgisinin Yıldırım Bâyezid dönemine tarihlendiği (Erünsal,2015: s.195) Osmanlılarda kütüphaneler tarihsel süreçte yapısal ve fiziksel gelişmelerle birlikte yaygınlaşmaya devam etmişler, İstanbul'un fethinden sonra eğitim ve öğretim kurumlarının önemli bir parçası haline gelmişlerdir. Eğitimin yanı sıra, bilim adamları, sanatçılar, devlet adamları gibi toplumun önemli değerlerinin birikimleri ve eserlerini korumak ve geleceğe aktarmak üzere kullanan kütüphaneler, devletin farklı dönemlerde yaşamış olduğu ekonomik, kültürel ve siyasî olaylara ve politikalara göre yeniden şekillenmişlerdir. (Anameriç, 2006: s.73) II. Abdülhamid döneminde okullaşma ve eğitim sisteminin yaygınlaşması ülkede okuryazar nüfusun da artmasına yol açmış, bu nüfusun ihtiyacı olan kitap ve bilgiye ulaşması için mevcut olan vakıf kütüphaneleri yetersiz kalmıştır. Bu dönemde kurulan umumî kütüphaneler ile II. Meşrutiyet Dönemi'nde hizmete açılan millî kütüphanelerin de yeterli fayda sağlayamaması sebebiyle, bilgi hizmetleri alanındaki boşluk farklı konulardaki koleksiyonlara sahip sahaflar tarafından doldurulmuştur . (Erünsal: 2015, s.493)

Başlangıcından günümüze kütüphaneler, genellikle bilim adamları, din âlimleri ve edebiyatçılar gibi dönemin önde gelen şahsiyetleri tarafından idare edilmiş, zamanla değişen hizmetlerin yerine getirilmesi için farklı görev tanımları olan personeller istihdam edilmiştir.

Osmanlı'nın kuruluş dönemi vakıf kütüphanelerinde "hâfız-ı kütüb"ler görev yapmış, ilerleyen yıllarda sayıları artan hâfız-ı kütüb'lerin yanı sıra kataloglama ve ödünç işlemleri için kütüphanelere "katib-i kütüb"ler atanmıştır. 18. yüzyılda mücellitlerin de görev yapmaya başladığı kütüphanelere, müstakil yapıya kavuşmaları ile beraber klasik kütüphane görevlilerinin yanında "bevvab", "ferraş", "suyolcu", "marangoz" ve "merammetçi" gibi bakım ve korumadan sorumlu kişilerin görevlendirildiği kadrolar tahsis edilmiştir. (Erünsal, 2015: s.494)

İnsanlığın kültürel birikimin koruyucusu ve aktarıcısı olan kütüphaneler, mekânları ve koleksiyonları ile olduğu kadar kütüphanecileri ile de anılmaktadır. Dilimize "Şerefü'l-mekân, bi'l-mekin" olarak yerleşmiş olan ve "Mekânın değeri, içinde bulunan insanlardan kaynaklanır." anlamındaki güzel sözün hakkını veren Ali Emîrî, İsmail Saib Sencer gibi önemli isimler Osmanlı kütüphaneciliğinin kültür tarihimize kazandırdığı değerlerdendir.

Osmanlı sonrası dönemde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir müdürlük olarak teşkilatlandırılan halka açık kütüphaneler, tarihî süreçte Halk Kitaplığı, Kitapsarayı, Maarif, Gazi, Memleket, Vatan, Şehir, Halk Kütüphanesi, Umumî ve Millî Kütüphane gibi değişik adlar altında hizmet vermişlerdir. Günümüzde Kültür Bakanlığına bağlı olarak Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü çatısı altında hizmet veren halk kütüphaneleri, en yaygın kütüphane türü olarak hizmetlerine devam etmektedir. Klasik bir tanımlama ile 7' den 77'ye olarak tanımlanan kullanıcı kitlesi, son yıllarda çok erken yaşlardan itibaren hizmet talep eder hale gelmiş, kütüphaneler sadece eğitim hayatında değil hem toplumun hem de bireylerin sosyal, kültürel ve ruhsal gelişiminde de rol oynamışlardır.

KÜTÜPHANE TÜRLERİ ve KÜTÜPHANECİLİK İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Kütüphane Türleri

Dünya tarihinde yaşanan sosyal, siyasal, ekonomik ve teknolojik gelişmeler kütüphanelerin ana işlevleri olan toplama, koruma ve hizmete sunma, iş adımlarını değiştirmese de idarî yapıları, hitap ettiği kullanıcıları, fizikî yapıları, bilgi kaynaklarının formatları ve hizmetleri anlamında kütüphaneleri farklılaştırmıştır. Bu farklılıklar günümüzde millî kütüphane, halk kütüphanesi, üniversite kütüphanesi, okul kütüphanesi, özel kütüphane ve dijital kütüphane gibi türleri oluşturmuştur.

Millî (Ulusal) Kütüphaneler: Bir ülkedeki yayınların tamamını koleksiyonunda barındıran ve yurt dışında da o ülkeyle ilgili yapılan yayınları takip ve temin ederek koleksiyonuna dahil eden ve böylece ülkenin millî hafızasını oluşturan kütüphanedir. (Sümbül ve Aydın, 2017: s.13) Türkiye Millî Kütüphanesi 1948 yılında Ankara'da kurulmuştur. 1934 yılından kabul edilen "Derleme Kanunu" ile ülke içinde yayımlanmış tüm yayınları toplayan Millî Kütüphane ülkemizin millî belleğini gelecek kuşaklara aktarma görevini yürütmektedir.

Halk Kütüphaneleri: Halk kütüphaneleri, hiçbir sınırlama olmaksızın kütüphaneden yararlanmak isteyen herkesin okuma, araştırma, hobi geliştirme gibi kütüphanede sunulan her türlü hizmetten ayrımsız yararlandırıldığı bilgi merkezleridir. Toplumun her kesimine açık olan ve bulundukları bölgenin yerel özelliklerine ilişkin bilgi ve dokümanları da korumaya özen gösteren halk kütüphaneleri, bu özellikleri ile diğer kütüphane türlerinden farklıdırlar. (Akkaya, 2017: s. 175)

Üniversite Kütüphaneleri: Bilimsel bilginin yoğunlukla kullanıldığı kurumlar olan üniversiteler bünyesinde oluşturulan

ve dünyadaki bilimsel gelişmeleri ve yayınları takip ederek, bilimsel araştırmalara kaynaklık edecek bilgileri ve yayınları toplayarak bunları öğretim üyeleri, öğrenciler ve üniversite personelinin kullanımına sunan kütüphanelerdir (Sümbül ve Aydın, 2017: s.13)

Okul Kütüphaneleri: Öğrencilerin bilgiden düşünceye olan yolculuklarında kişisel, sosyal ve kültürel gelişimlerinin temeli olan okuma alışkanlığı kazandırmak ve eğitim ve öğretim faaliyetlerine destek olmak amacıyla kurulmuş olan fiziksel ve sanal kütüphanelerdir. (Arıoğlu ve Yüksel Durukan, 2018: s.15)

Özel Kütüphaneler: Bilimden sanata, endüstriden sosyal hayata birçok alanda hizmet veren kurum, kuruluş, enstitü, vakıf, dernek gibi yapıların faaliyet gösterdiği alandaki çalışmalara ve literatüre katkı yapmak ve oluşan bilgi ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan kütüphanelerdir.

Dijital (Sayısal) Kütüphaneler: Gelişen teknolojiyle beraber ortaya çıkan ve koleksiyonundaki bilgi kaynaklarının tümü elektronik ortamda bulunan, online erişime açık olan kütüphanelerdir.

Bunların yanında müze kütüphaneleri, tıp kütüphaneleri, sanat kütüphaneleri, çocuk kütüphaneleri, yazma eser kütüphaneleri, hukuk kütüphaneleri, spor kütüphaneleri, müzik kütüphaneleri gibi özel konulara, hedef kitlesine ve koleksiyonlarına göre değerlendirilen kütüphane türleri de gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır.

Kütüphane ve Kütüphanecilik İle İlgili Sık Kullanılan Kavramlar

Açık Raf Sistemi: Kütüphanede bulunan yayınlara doğrudan erişilebilen raf sistemine denir. Bu sistemde okuyucular herhangi bir engelle karşılaşmadan kütüphane raflarındaki yayınlara doğrudan ulaşabilir, istedikleri yayını inceleyebilirler. (Sümbül ve Aydın, 2017: s. 14)

Anahtar Kelime: Bir bilgi kaynağına ait başlık öz ya da metinde bulunan, çoğunlukla bir arama terimi olarak kullanılan ve konuya işaret eden önemli veya akılda kalıcı bir kelime veya terim.

Bibliyografya: Belirli bir konuya ilişkin kitapların ve makalelerin listesidir.

Bilgi Okuryazarlığı: Bilgiye ne zaman ve neden ihtiyaç duyulduğunu, nerede bulunabileceğini, nasıl değerlendirileceğini ve etik kurallara uygun olarak nasıl yararlanılabileceği ve iletilebileceğini bilmektir.

Danışma Kütüphanecisi / Referans Kütüphanecisi: Kütüphane kaynaklarına ve koleksiyonuna hâkim olan danışma kütüphanecileri, araştırmacıların doğru bilgiye en kısa sürede ulaşması için hizmet verirler. Kütüphane kaynakları ve teknolojilerinin kullanımı konusunda eğitim ve yönlendirme hizmetleri de veren danışma kütüphanecileri, doğrudan başvuru, telefon, e-posta ve diğer çevrimiçi yollarla gelen kullanıcı taleplerini yanıtlar ve yararlandırma hizmetini yürütür.

Danışma Kaynakları / Referans Kaynakları: Kütüphanelerde bulunması gereken en temel bilgi kaynakları olan danışma kaynakları, belli konular hakkında kısa bilgiye hızlı bir şekilde ulaşmayı sağlarlar, ansiklopediler, sözlükler, bibliyografyalar, atlaslar, yıllıklar / almanaklar, istatistiksel kaynaklar, rehberler ve el kitapları en bilinen danışma kaynaklarıdır. Kütüphanelerde ayrı bir bölümde bulunurlar ve genellikle ödünç verilmezler.

Demirbaş Numarası: Kitaplara, kütüphaneye geliş sıralarına göre verilen numaradır. Yayınlar açık rafta sınıflama numarasına göre, kapalı depo sisteminde demirbaş numarasına göre raflara yerleştirilir.

Derme / Koleksiyon: Kütüphanelerin kuruluş amaçlarına ve kullanıcı ihtiyacına

uygun olarak belli bir politika doğrultusunda gerek satın alma, gerekse bağış ve değişim gibi yöntemlerle oluşturdukları basılı, yazılı, görsel, işitsel ve dijital ortamdaki kütüphane materyalidir.

Dizin: Bir grup verinin içeriği hakkında bilgi veren liste ya da sistematik rehberdir.

E-Kaynaklar: Bilgisayara ya da internet üzerinden bir ağa bağlanarak erişilen, okunan ve yararlanılan e-ortamdaki kaynakları ifade eder.

Eser Adı: Kütüphanede bulunan yayınların her biri eser olarak kabul edilir ve incelemek istenilen yayın isimlerini kütüphanede eser adı altında aramak gerekir.

ISBN: Dünyada hızla artan yayın sayısını kontrol etmek için yeni basılan kitaplara verilen uluslararası bir numaradır. ISBN ifadesi "International Standard Book Number" kelimelerinin baş harflerinin kısaltması olarak kullanılır ve bu uluslararası numarayı ifade eder.

ISSN: Kitaplarda olduğu gibi süreli yayın grubundaki basılı ve elektronik yayınların kimliklendirilmesi anlamına gelen ISSN, "International Standart Serial Number" kelimelerinin baş harflerinden oluşan uluslararası numaralama sistemini ifade eden kısaltmadır.

Kapalı Raf / Depo Sistemi: Kullanıcı isteklerinin kullanıcıların raflardan kendilerinin bulması yerine kütüphane personeli tarafından karşılandığı sistemdir.

Katalog: Kataloglar kütüphanenin sahip olduğu basılı ve elektronik kaynakların bir listesidir. Kütüphane kataloglarının diğer bilgi kaynaklarından farkı, sahip olunan kaynağın kütüphanedeki yerini de göstermesi ve genellikle kaynağa ait kısa bibliyografik bilgiler içermesidir. Günümüzde kütüphane katalogları elektronik ortamda ulaşılabilir durumdadır.

Kataloglama: Kütüphane koleksiyonundaki her türlü bilgi kaynağına ait tanıtıcı bilgilerin, önceden belirlenen kurallara göre bibliyografik tanımlama işlemidir. (Bayter, 2008: s. 15)

Konu Başlığı: Kütüphane koleksiyonunda bulunan her türlü kaynağın konusal içeriğini açıklayan kavramdır.

Kullanıcı: Kütüphanelerde sunulan hizmetlerden yararlanan, her yaş grubundan kadın ve erkeklerden oluşan tüm hedef kitledir.

Kütüphaneci: Dört yıllık yükseköğretim programlarından biri olan Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinden mezun olup, kütüphanelerde klasik kütüphanecilik hizmetlerinin yanı sıra yönetimden teknoloji kullanımına, kullanıcı eğitiminden okuma kültürünün geliştirilmesine kadar birçok sorumluluğu olan ve bu sorumlulukları gerçekleştirecek liyakate ve beceriye sahip kütüphane görevlisidir.

Künye: Bir yayına ait eser adı, yazar adı, yayınevi, yayın yeri, yayın tarihi ve sayfa bilgisi gibi verileri içeren yayın klişesi ya da jeneriğinde yer verilen bilgiler bütünüdür.

Mikrofilm: Nadir ve yıpranma riski olan basılı ve yazılı kaynakların dijital dönem öncesi kayıt altına alındığı ortamdır. Şimdilerde çok az kullanılan bir format olan mikrofilm tekniğinde, selüloz bir film rulosunda yer alan bilgiler mikrofilm makineler tarafından okunarak yararlandırılmaktadır.

Mikrofiş: Basılı materyal sayfalarının görsellerinin bulunduğu 4x6 inç ölçüsünde küçük levhalar şeklinde olan filmlerdir. Bunların yararlandırması da tıpkı mikrofilmlerde olduğu gibi makine tarafından okunması şeklinde yapılmaktadır.

Nadir Eser: Az bulunan ve tekrar üretilmesi mümkün olmayan eserleri ifade

eder. Osmanlı Devleti'nde kurulan ilk matbaada basılan Müteferrika baskısı kitaplar bunlara örnek olarak verilebilir.

Okuma Salonu: Kütüphanedeki yayınların kullanıcılar tarafından okunması ve incelenmesi için ayrılmış bölümü ifade eder.

Ödünç Verme: Kütüphanedeki yayınların belirli bir süre için kütüphane dışında kullanılmasına izin verilmesi işlemidir.

Özdergileri: Genellikle belirli bir konu ya da araştırma alanı için özler yayınlayan dergilerdir. Bilimsel çalışmalar için başvurulan özdergileri, son çalışılan konuların taranmasına imkân vererek, kullanıcının ana kaynağa erişip erişmemesine karar vermesini sağlar.

Sınıflama: Kütüphane koleksiyonunda bulunan materyalin Dewey Onlu Sınıflama, Library Congress gibi sistemlere göre konusal olarak ayrılması ve numaralanması işlemidir. Ülkemizde halk kütüphaneleri genelde Dewey, üniversite ve ve araştırma kütüphaneleri ise LC sınıflama sistemine göre düzenlenmiştir.

Süreli Yayın: Belirli aralıklarla ve birbirini takip eden bölümler halinde yayınlanan, yayımının ne zaman biteceği belli olmayan ve genellikle numaralandırılmış olarak yayımlanan baskı ve e-ortamda yayınlanan gazete, dergi, bülten, yıllık gibi yayınları ifade eder.

Tezler: Akademik bir eğitim ve araştırma sonucu ortaya çıkan yayınlardır. Yüksek lisans, doktora, sanatta yeterlilik, tıpta uzmanlık gibi çeşitleri olan tezler, sahip oldukları bilimsel içerikleri nedeniyle araştırmacılar tarafından yoğunlukla başvurulan kaynaklar arasındadır.

Veritabanları: Bilimsel yayınlardaki makaleleri, magazinlerde çıkan yazıları, yazar görüşlerini, kitap eleştirilerini vb. birçok konuyu ele alırlar. Ağırlıklı olarak makale içerseler de toplantı özetleri, kitap ve tezleri içeren veri tabanları da vardır. Özet veya tam metin içerebilirler. Elektronik ortamda bulunan veri tabanları genellikle ticarî amaç ile oluşturulmuş olup, kütüphanelerde lisans anlaşmaları çerçevesinde kullanılırlar.

Yazar Adı: Bir yayın ya da eseri üretip ortaya çıkaran kişi ya da kişiler olup, kütüphanede aranılan yayının kim ya da kimler tarafından yazıldığını ifade etmektedir.

Yazma Eser: Elle yazılan tarihî ve orijinal eserleri ifade etmek için kullanılır. Bu eserlerin tümü kütüphanede bulunan özel depolarda muhafaza edilir ve belirli kişilerin sorumluluğunda araştırmacıların kullanımına sunulur.

Yer Numarası: Bir yayının kütüphanedeki yerini gösteren numaralar bütünüdür. Sınıflama numarası, yazar numarası, yayın tarihi, varsa cilt/kopya bilgisinden oluşur. Kitaplar bu numaraya göre raflarda dizilidir. Açık raf düzeni ile hizmet veren kütüphanelerde yayınlar bu şekilde yerleştirilir.

Değişen Kütüphaneler

İnsanlık tarihinin en önemli üç büyük buluşu, bilim ve kültürü olduğu gibi kütüphaneleri de derinden etkilemiştir. Yazının icadı, bilginin kayıt altına alınmasına, matbaanın icadı ve geliştirilmesi kitapların çoğalmasına, internetin icadı ise bilginin kontrol edilemeyecek derecede üretilmesine yaygınlaşmasına yol açmış, insanlığın geçirdiği bu tarihî süreçlerle birlikte kütüphaneler de tablet evlerinden duvarsız kütüphaneler evresine geçmiştir.

Ortaya çıktıkları ilk devirlerden beri, insanoğlunun bilgilenme, kültürlenme ve eğitim süreçlerine katkıda bulunan kütüphaneler, bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde de üzerlerine düşen sorum-

lulukları yerine getirme gayreti içine girmişlerdir. “Bina”, “bütçe”, “personel”, “koleksiyon” ve kullanıcı gibi beş ana unsuru bulunan kütüphaneler, değişen kullanıcı ihtiyaçları karşısında “hizmet” başlığını da bu unsurlar arasına eklemiş, koleksiyon odaklı çalışmalar yerini son dönemde hizmet odaklı bir anlayışa bırakmıştır. Sunduğu ve çeşitlendirdiği hizmetlerle kullanıcısı için cazibe noktası olmayı hedefleyen kütüphaneler, aynı zamanda bilgiyi üreten ve paylaşan kurumlar olarak da toplumda rağbet görmektedirler.

Bilgiyi üretmek, ürettiğini paylaşmak ve başkaları tarafından üretilenden haberdar olmak, bilgiye erişmek ve bilgiden yeni bilgi üretmek günümüz araştırmacıları için son derece önemlidir. Bu aynı zamanda medeniyet seviyesinin de bir ölçüsüdür. Yapay zeka, endüstri 4.0 ve akıllı teknolojilerin çokça konuşulduğu günümüzde, en önemli bilgi kaynaklarından biri olan kütüphaneler ve benzeri bilgi merkezleri son derece hayatî rol oynamaktadırlar. (Ortaş, 2018:232)

Son yıllarda hızlı bir seyir izleyen bilgi teknolojilerindeki ilerlemeler, kütüphanelerde hizmet kalitesinin artmasına, doğru bilgiye, hızlı bir şekilde erişim sağlanmasına imkân vermiştir. Bu durum kütüphaneleri tatlı bir rekabet ve hizmet yarışına sokmuştur. Kuşkusuz bu yarışın belirleyicileri geleneksel hizmetlerinin yanı sıra, teknolojiyi etkin kullanabilen, yenilikçi hizmetler üretebilen, değişen eğitim öğretim süreçlerine entegre olabilen, kurumsal ve toplumsal kültürün gelişimine katkı sunabilen kütüphanecilerdir.

Kütüphaneler, sahip oldukları imkânlar dahilinde kaliteli hizmet üreten kurumlardır. Bu imkânlar bağlı bulunan üst yönetimin kütüphaneye bakış açısı ve verdiği öneme göre değişiklik gösterir. Kütüphanelerin gelişimi hem devletin, hem idarî yapının hem de toplumun kütüphanelere ayırdığı kaynaklarla da yakından ilgilidir. (Odabaş ve Polat, 2011: s.321)

DEĞERLENDİRME ve ÖNERİLER

Geçmişin bilgi birikimi ve kültür mirasını geleceğe taşıyan köprüler olarak nitelediğimiz kütüphaneler, gerek kişisel gerekse toplumsal bilgi ihtiyacı ve gelişimin en önemli anahtarı konumunda olan sosyal kurumlardan biridir. Bilginin saklandığı ve sadece belirli kesimlerin erişimine izin verildiği tarihsel süreçlerden, günümüzde tek tuşla bilgiye erişimin mümkün olduğu dijital versiyonlarına kadar kütüphaneler, her dönemde sosyal hayata yön veren ve sosyal değişimlerden etkilenen kurumlardan biri olmuştur.

Günümüzde büyük bir gelişim hızı ile ilerleyen bilgi teknolojileri sayesinde devam eden bu değişim, kütüphanelerde koleksiyon ve hizmet odaklı dönüşümlere neden olmuştur. Kütüphanelerin, kütüphaneleri etkileyen teknolojilerin ve bu teknolojileri kullanacak olan kütüphanecilerin de değişime ayak uydurmaları ve kendilerini yenilemeleri kaçınılmaz olmuştur. Bilginin toplanması, düzenlenmesi ve paylaşılması gibi ana amaçlara odaklanan kütüphaneler, çağın harikası olarak değerlendirilen bilgi ve internet teknolojileri ile bu amaçlarını gerçekleştirme noktasında önemli bir ilerleme kaydetmiş, klasik hizmetlerin dışında teknoloji odaklı yeni roller ve sorumluluklarla donanmışlardır.

Bebeklik döneminden itibaren, bireylerin kitap ile bağ kurduğu ve okuma becerisi kazandığı çocuk kütüphanelerine, bilimsel çalışma ve araştırmaların desteklendiği akademik kütüphanelere; her yaştan insana hizmet verilen halk kütüphanelerinden, zaman ve mekândan bağımsız olarak dünyanın her yerinden erişilebilen dijital kütüphanelere kadar hayatımızın merkezinde yer alan kütüphaneler, adı, amacı ve odaklandığı kullanıcı profili ne olursa olsun nitelikli gelişimin en temel unsurudur.

Bununla beraber ülkemizde bulunan bazı akademik ve özel kurum kütüphaneleri hariç çoğu kütüphane türü istenen nicelik ve nitelikte değildir. Kuşkusuz nicel olarak büyüklük tek başına kalite ve gelişimin göstergesi değildir ancak, hizmetin yaygınlaştırılması ve dezavantajlı durumları ortadan kaldırmak söz konusu olduğunda, kütüphanelerin sayıca çoğaltılması, nitelikli personel, koleksiyon zenginliği ve yenilikçi hizmetlerle desteklenmesi öncelikli görevimiz olmalıdır.

İnsanlığın ortak değerlerinden biri olan bu alanda, sağlıklı bir kütüphane kültürünün oluşabilmesi, kütüphanecilik anlayışının ve hizmetlerinin güçlendirilmesi için yapılabileceklere dair önerilerimizi "bina", "bütçe", "hizmetler", "koleksiyon" ve "personel" olmak üzere beş başlık altında şöyle sıralayabiliriz:

Bina

- Kütüphaneler mekân olarak merkezî bir lokasyonda, toplu ulaşım ile erişilebilecek bir alanda konumlandırılmalı,
- Kütüphane binası bölgenin coğrafî ve iklim özellikleri göz önünde bulundurularak planlanmalı
- Mimarîde kültürel özellikler göz önünde bulundurulmalı,
- Kütüphane mimarîsi ve iç tasarımı kütüphanenin hizmet edeceği kullanıcılara uygun olarak yapılmalı, engelliler için bina içi ve dışı erişim kolaylığı sağlanmalı,
- Kütüphane için sağlam malzeme kullanılmalı, yangın ve deprem vb. güvenliği tehdit edecek durumlara karşı önlemler alınmalı, gerekli iç ve dış yönlendirmeler hazırlanmalı,
- Kütüphanelerde çevre düzenlemesine özen gösterilmeli, bahçesinde veya iç mekanlarda dinlenme ve serbest zaman geçirme alanları oluşturulmalı,
- Kütüphaneler gelişen bilgi teknolojilerine uygun olarak yapılandırılmalı,
- Kütüphane mobilyaları kullanıcı açısından ergonomik olarak tasarlanmalıdır.

Bütçe

- Kütüphane bütçesi oluşturulurken kütüphane personelinin görüşleri de değerlendirilmeli,
- Kütüphane bütçelerinde sponsorluklar da düşünülmeli,
- Bütçe oluşturulurken teknolojik gelişmeler de göz önünde bulundurulmalıdır.

Hizmetler

- Çocukların dilsel ve ruhsal gelişimine katkı sağlayacak, bilimsel, sanatsal ve kültürel faaliyetleri düzenlemeli,
- Kütüphaneler çocuklara okuma alışkanlığı ve becerisini kazandırmak, kitap ve kütüphaneyi sevdirmek amacıyla ilgili yaş gruplarına yönelik etkinlikler planlamalı,
- Engelliler, göçmenler, azınlıklar ve yaşlılar gibi dezavantajlı gruplara yönelik bilgi hizmetleri ve faaliyetler gerçekleştirmeli,
- Halk ve çocuk kütüphanelerinde yaş gruplarına uygun atölyeler düzenlenmeli,
- Kütüphane etkinlik ve hizmetlerinin tanıtımı için sosyal medya etkin olarak kullanılmalı, açık erişimli hizmetler geliştirilmeli,
- Kütüphane hizmetlerinin tanıtımı yerel ulusal ve uluslararası ortaklarla etkinlik ve iş birlikleri gerçekleştirilmeli,
- Kullanıcı eğitim programları düzenlemelidir.

Koleksiyon

- Süreli yayın ve dijital koleksiyon oluşturulmasında kullanıcı analizleri yapılmalı,
- Kullanıcı profiline ve potansiyeline uygun koleksiyon oluşturulmalı,
- Kütüphanelerde basılı ve yeni nesil materyaller bir arada bulundurulmalı,
- Koleksiyonlar millî değerlerle çatışmayacak evrensel insanî değerleri de barındıran materyallerden oluşturulmalı,
- Dezavantajları gruplar için koleksiyonlar oluşturulmalı,
- Kültürel miras ürünü ve yerel bellek ürünü eserler de koleksiyonlara dahil edilmelidir.

Personel

- Kütüphane personeli meslekî eğitim almış, alan mezunu profesyonellerden oluşturulmalı,
- İhtisas ve özel araştırma kütüphanelerinde konu uzmanı kütüphaneci ve yardımcı disiplinlerden uzmanlar görevlendirilmeli,
- Çocuk kütüphanelerinde, çocuk kütüphanecilerinin yanında pedagog, halkla ilişkiler, çocuk rehabilitasyon uzmanı gibi paydaşlara da yer verilmeli,
- Personel hizmet içi eğitimlere tabi tutulmalı, meslekî gelişmeler ve teknolojik yenilikleri takip etmeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akkaya, M. A. (2013). "Halk Kütüphanelerinde Halkla İlişkiler ve Narlıdere İlçe Halk Kütüphanesi Örneği". Türk Kütüphaneciliği, 27(1), 168-179.
- Anameriç, H. (2006). "Osmanlılarda Kütüphane Kültürü ve Bilimsel Yaşama Etkisi", Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi OTAM, 19(19), 53-78.
- Arı S.,&Yüksel Durukan, A.(2018), IFLA Okul kütüphaneleri rehberi, https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines-tr.pdf (Erişim: 18 Şubat 2020).
- Baysal, J. Kitap ve Kütüphane Tarihine Giriş, İstanbul, TKD Yayınları 1992.
- Bayter, M. "Türkçe Web Belgelerinin Kataloglanması: Bir İşbirliği Modeli Önerisi", Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara 2008.
- Çakın, İ. "Kütüphanenin Toplumsal Konumu ve İşlevleri", Türk Kütüphaneciliği, 35(1), 8-16, 1986.
- Candan, B. "Türk Kültüründe Kütüphaneler ve Eğitim Hayatımıza Etkileri: Cumhuriyet Öncesi Dönem". Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(2), 105-124, 2013.
- Cüneyd, Y. M. İslam Âleminde Vakıf Kütüphaneciliği, İstanbul, Kent Işıkları Yayınları, 2009.
- https://www.dunyabizim.com/dunyada-kultur/islm-medeniyetinin-incisi-endulus-h30123.html (Erişim: 23 Aralık 2019).
- Erünsal, İ. E. Osmanlı Vakıf Kütüphaneleri. Türk Tarih Kurumu, 2008.
- Erünsal, İ. E. Ortaçağ İslam Dünyasında kitap ve kütüphane. İstanbul: Timaş Yayınları, 2018.
- Erünsal, İ. E. "Osmanlılarda Kütüphaneler ve Kütüphanecilik". Milli Eğitim Dergisi, 45(208), 194-199, 2015.
- İbn Mace, Mukaddime, 17.
- Odabaş, H., & Polat, C. "Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri Standartları". Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, (45), 321-346, 2011.
- Ortaş, İ. Bilgi ve iletişim çağında bilimsel bilgiye erişimin önemi ve Türkiye'nin bilgiye erişim potansiyeli. Türk Kütüphaneciliği, 32(3), 223-232, 2018.
- Shera, Jesse, H. The foundation and education for librarianship, 1972.
- Sümbül S., & Aydın, S. Doğru Bilginin izini Sürmek: Kütüphane Kullanımı ve Bilgiye Erişim Rehberi. Beykoz Belediyesi, 2017.
- Yılmaz, E. Kültür politikaları ve kütüphaneler. Yeni Türkiye. 110, 8, 2019a.
- Yılmaz, E. Kültürel kalkınma için yaşayan kütüphaneler. İstanbul: Profil Kitap, 2019b.

İNSANLIĞIN ORTAK DEĞERLERİ

evrenseldeger evrenseldegerlerdernegi evrenseldegerler

ISBN-978-605-06520-6-2

evrenseldeger evrenseldegerlerdernegi evrenseldegerler

www.evrenseldegerler.org.tr

AİDAT ve BAĞIŞLARINIZ İÇİN:
Ziraat Katılım Bankası: TR19 0020 9000 0072 6197 0000 01